

Dwalende verdachten

*mr. D.J. Franssen en mr. F.H.J. de Graaf*¹

Niet zelden worden in civiele procedures strafrechtelijke vraagstukken aan de orde gesteld. Terugblikkend op vorig jaar kan bijvoorbeeld worden gewezen op de schorsing van Sywert van Lienden uit het bestuur van 'Stichting Hulptroepen Alliantie', nadat het Openbaar Ministerie daar uitdrukkelijk om had gevraagd. Een andere civiele procedure², die minder 'in the picture' kwam te staan, zag op de interessante rechtsvraag of een strafrechtelijke transactie als bedoeld in artikel 74 Wetboek van Strafrecht (hierna: 'Sr') kan worden vernietigd op grond van bedrog en/of dwaling in de zin van de respectievelijke artikelen 3:44, lid 3 en 6:228 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: 'BW').

De Rechtbank Den Haag heeft deze rechtsvraag ontkennend beantwoord in haar vonnis van 20 april 2022.³ Daarbij neemt de rechtbank in aanmerking dat de transactie een eigensoortige, strafrechtelijke overeenkomst is, waarop bepalingen uit het BW niet rechtstreeks toepasbaar zijn, wat zou betekenen dat vernietiging van een transactie op grond van artikel 3:44, lid 3, BW (bedrog) en/of artikel 6:228 BW (dwaling) niet aan de orde zou kunnen zijn. Daarbij wijst het college op een uitspraak uit 2008 gewezen door haar rechtbank in een vergelijkbare procedure.⁴ De rechtbank besluit deze redenering met de overweging dat bij de totstandkoming van een transactie hooguit zou kunnen worden gezien of de beginselen van een behoorlijke strafrechtspleging in acht zijn genomen, wat mogelijk als een onrechtmatige (overheids-)daad zou kunnen worden aangemerkt.⁵

In deze bijdrage geven wij een kritische beschouwing van deze feitenrechtspraak. Daartoe besteden wij eerst aandacht aan de normering van publiekrechtelijke overeenkomsten zoals de strafrechtelijke transactie als bedoeld in artikel 74 Sr. Daarbij beantwoorden wij de vraag of privaatrechtelijke normen hierop analoog kunnen worden toegepast. In de daaropvolgende paragraaf staan wij vervolgens stil bij de eerdergenoemde civiele uitspraak van de Rechtbank Den Haag⁶ die, in onze ogen, onjuist is. Daarna zetten wij in de een-na-laatste paragraaf uiteen dat deze procedure meerdere aanknopingspunten bevat op grond waarvan de gesloten transactie met een beroep op dwaling zou kunnen worden vernietigd. Deze bijdrage zal met een conclusie worden besloten.

1. Normering van strafrechtelijke overeenkomsten

Blijkens een in de literatuur geformuleerde vuistregel is voor de beantwoording van de vraag welke rechtsnormen van toepassing zijn op een bepaalde rechtsverhouding de aard van de rechtsbetrekking leidend.⁷ Het betreft een inhoudelijk criterium dat aansluit bij de bij de rechtsbetrekking betrokken rechten, bevoegdheden en verplichtingen.⁸ Zo gezien is de transactie als bedoeld in artikel 74 Sr een

strafrechtelijke rechtsbetrekking, nu daarmee invulling wordt gegeven aan strafvorderlijke bevoegdheden.⁹ Dit betekent dat de transactie primair door normen van het strafrecht wordt genormeerd. Daarom dienen vragen die rijzen naar aanleiding van de transactie in eerste instantie op basis van het strafrechtelijk instrumentarium te worden beantwoord.¹⁰ Daarbij kan worden gedacht aan wettelijke normen (artikel 74 Sr), maar ook aan algemene strafrechtelijke concepten zoals sanctionering van vormverzuimen (artikel 359a Sv) alsmede de beginselen van een behoorlijke strafrechtspleging.¹¹

Het strafrecht is evenwel niet primair geschreven voor rechtsbetrekkingen gebaseerd op meezijdigheid en wederkerigheid. Het wekt dan ook geen verbaazing dat het strafrechtelijk instrumentarium tekort

1. Daan Franssen is advocaat bij De Bont Advocaten. Fleur de Graaf is advocaat-oprichter van Maze Advocatuur.

2. Rb. Den Haag 20 april 2022, ECLI:NL:RBDHA:2022:3650.

3. Rb. Den Haag 20 april 2022, ECLI:NL:RBDHA:2022:3650.

4. Rb. Den Haag 30 januari 2008, ECLI:NL:RBDHA:2008:BC3361.

5. Rb. Den Haag 20 april 2022, ECLI:NL:RBDHA:2022:3650, r.o. 4.2.

6. Rb. Den Haag 20 april 2022, ECLI:NL:RBDHA:2022:3650.

7. J.H. Crijns, *De strafrechtelijke overeenkomst: de rechtsbetrekking met het Openbaar Ministerie op het grensvlak van publiek- en privaatrecht* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2010, p. 445.

8. J.H. Crijns, *De strafrechtelijke overeenkomst: de rechtsbetrekking met het Openbaar Ministerie op het grensvlak van publiek- en privaatrecht* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2010, p. 545.

9. J.H. Crijns, *De strafrechtelijke overeenkomst: de rechtsbetrekking met het Openbaar Ministerie op het grensvlak van publiek- en privaatrecht* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2010, p. 502.

10. J.H. Crijns, *De strafrechtelijke overeenkomst: de rechtsbetrekking met het Openbaar Ministerie op het grensvlak van publiek- en privaatrecht* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2010, p. 502.

11. J.H. Crijns, *De strafrechtelijke overeenkomst: de rechtsbetrekking met het Openbaar Ministerie op het grensvlak van publiek- en privaatrecht* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2010, p. 546.